

MAGYAR KÜRIR.

Nr. 28.

Indult Bétsből, Kedden, Október' 4-dikén, 1831.

B é t s.

Ő Felségek a' Tsászár és Tsászárné, kik Felséges Familiájokkal együtt mindnyájan kívánt jó egészségben vagnak, Sept. 30-dikán ismét békotsztak Schönbrunból ide a' városba, hogy a' város körül a' tsatornák ásásán 's a' t. dolgozó több ezer napszamosok munkálódásaikat megtekintsék. — A' Felséges Fő Hertzgek tsaknem mindennap meglátogatják a' várost.

F r a n t z i a O r s z á g.

A' Courrier Français jelenti: hogy Bordeauxban Sept. 13 kán délelőtt 9 ed fél órakor egy tsapat ember a' Journal de Guenne (egy az ott (Bordeauxban) ez előtt kevéssel járni kezdett Király részéhez szító Ujságok között) nyomtató műhelyére rontván, 's az Ujságnak már készen lévő nyomtatványait erőszakosan kiragadván, azokat megégette, a' műhelyben, a' nyomtatáshoz szükséges eszközöket nem tsak, hanem minden ott talált dolgokat öszve tördelt és elpusztított. Az ekkor neki dühödött nép reá ment egy, jó illatú dolgokat készítő és áruló polgárra is, kinek az elébbeni Király (a' X dik Károly) Igazgatásához szító gondolkozását minden esmerte) tsak azért, hogy a' boltjában, liliomokhoz hasonló virágok voltak. — Sept. 7 és 8-kán Perpignanban is olly tüzzel menő nyughatatlansá-

gok voltak, hogy azokat Gen. Vinot, sok katonáinak részszerént megölettetése után nagy munkával tudta letsendesíteni. Az itt háborgók az egyesített Törvények Buróját (Bureau des Droits réunis) akarták ostrommal megvenni. Sept. 9-kén ugyan a' tsendesség vissza állott, de azomban minden készen tartotta magát; a' ne talán ismét elkezdendő zenebona lenyomására.

A' Követek Kamarájában Sept. 12-kén Briquerville a' következő javallatot tette: 1-ső Tzikk. Vólt Király X-dik Károly, annak familiája, gyermekei, Hitvесе azoknak maradékai, a' frantzia földről örökre számkivettetnek és ott semmi szín alatt semmiféle jószágot nem birhatnak. Ha ezen rendelést, a' benne kitett személyek között valaki megsértendi, a' büntető-könyv 91 Tzikkelyében lévő bünt fogja elkövetni. 2-dik Tzikk. Az elébbeni Tzikkelyben megnevezett Személyek, 6 hónap alatt minden Frantzia Országban lévő jószágaikat tartoznak eladni. 3-dik Tzikk. Ha hogy ezen Jószágok a' feljebb meghatározott idő alatt el nem adódnak, azokkal az Uradalmi Tisztség a' tökéletes időt még el nem ért személyekre nézve szokásban lévő mód szerént bánjon. Ezen jószágok ára a' Consignatio-Cassába tevődjek, hogy azt Tulajdonosaik, vagy azoknak meghatalmazottjaiknak rendelésére kilehesen adpi.

September 13-ki Ülésben, Martin egy írást adott be a' Kamarába, melly a' Bonaparte Napóleon holt tetemeinek visszahozását és a' Vendome-Oszlop alá való temetését kéri. Loscaces emlékezteti a' Kamarát a' Napóleon nagy hírére; és azon utolsó kívánságára, hogy az ő hamvai a' Sequana partjaira hozattassanak. — Sok követek azzal tartották, hogy a' Napóleon! hírét a' Poétáknak és köfaragóknak kell által adni, hamvai pedig hadd nyúgodjanak Sz. Helenában. General Bertrand (ki Napoleont Sz. Helenába kísérte) úgy vélekedik, hogy a' Nemzeti-betsület kívánja a' Napoleon utolsó kívánsága tellyesítését, a' minek ideje, eljött e' vagy nem? ítélik meg a' Ministerek. Mondá azt is, hogy néki a' XVIII-dik Lajos idejében tett ugyan ezen kérésére ezt felelték: hogy az lehetetlen. Egyébaránt azolta a' körülállások sokat változván, az ő szíve kívánságának minélelőbb leendő tellyesítéséhez nagy reménysége van. A' Kérőlevél a' Kamarának tsak nem egészen egyező akaratjából a' Ministerekhez útasíttatott.

Mauguin beszédének, mellyet a' Követek Kamarájában Sept. 19-kén tartott, rövid foglalata ide megy ki: Uraim! minden változik itt a' nap alatt, és mint minden politikai kérdések, úgy azok is, mellyek a' had vagy békeesség felett támadhatnak, a' körülállásoktól függenek. Én magam, ki nem sokkal ez előtt hadat, még pedig megtámadólag kezdendő 's folytatandó hadat kiáltottam, most midőn társ nélkül egyedül magunkban maradtunk, azt vagy éppen nem, vagy tsak másoktól leendő megtámadtatásunk esetében kívánom. Sőt az Uraknak is azt javaslom, hogy arról még tsak szót sem tévén, tsak a' Ministerium tselekedeteit, 's azoknak belső 's külső dolgainkra ter-

jedő következéseit vegyék vizsgálások alá. Ez előtt egy hónappal készült Válaszfelírásokban a' vólt az Urak kívánsága, hogy a' Lengyel Ország megszabadítására hathatós rendszabások tétessenek. — Lengyel Ország megbukott, — és már most azt kérdem a' Ministeriumtól, meg tett e' mindent, a' mit lehetett annak megtartására, 's valyon nem az ő gondatlanságának és politikájának kell e' Varsó megbukását tulajdonítani? A' Ministerium szája ugyan mindég ezzel vólt tele: hogy Lengyel Országot óltalmazni annyi, mint közönséges háborút akarni. Midőn úgymond 400 óra járás választ el bennünket egymástól, mi tévők legyünk? hogy segítsük fegyverrel azt, ki magát egy olyan Ország ellen óltalmazza, melly éppen minket akart megtámadni? Óh kétségbe esést jelentő szavak. Mintha bizony, nem számtalan eszközök lettek vólna a' Lengyel Ország megszabadítására. A' hova tartozik először a' Lengyel Ország Függetlenségének elesmerése, úgy, mint a' mi annak bátorságát visszaadta, azt Európának egyéb tartományaival egyesítette vólna. Továbbá Orosz és Lengyel ország között való közbenjárás, — 's utoljára az, ha titkon Fegyver és segítő sereg küldődött vólna számára. De kérdés miképpen? vagy a' báltikum vagy a' fekete tengerre vagy mindenikre küldött hajós sereg által. Ezen sereg a' mott valamelly kikötő helynek elfoglalása által könnyen egyesithette vólna magát a' felkelt Lengyelekkel, és azokat erősebb lábra állította vólna. A' Fekete tengeren pedig úgy szabadította vólna meg a' Frantzia Flotta Varsót, ha az pusztításai által, az Orosz Ország figyelmetességét oda fordította vólna. Erre ugyan lehetne azt mondani, hogy hiszen így Frantzia Ország Orosz Országnak nyilván háborút izent vólna. Igen is. Nem ép-

pen azt tselekedte e' Burkus Ország? nem az ettől nyújtott segedelemnek köszönheti és az Orosz sereg, hogy Lengyel országból gyalázatosan ki nem kergettetett? Vagy ha a' Nemzet betsületére való tekintetből nem akart a' Ministerium így tselekedni, legalább a' Neutralitásnak illy módon való sértéséért, számadásra kellett volna vonni, Burkus Országot. Lengyel Országban is úgy kellett volna a' Frantzia Ministeriumnak tselekedni mint, Belgiumban, t. i. semmi idegen seregnek meg nem engedni, hogy magát a' más dolgába bele avassa. Nem csak a' Lengyel Ország hanem tulajdon Interesséje kívánta Frantzia Orzágnak azt, hogy vastagabban bánjon Burkus Orzággal. Úgy mint a' melly annal Nemzetibetsületét megsértette, hivatalos leveleit elfogdosta, a' frantziákat tömlöztöztette és kínoztatta a' nélkül, hogy a' Követ mert volna mellettük szóllani. Miért nem lett volna jussa Frantzia Orzágnak a' maga liberale principiumaira való tekintetből óltalmazni a' lengyel Revolutiót, ha a' Burkusok magokra nézve szükségesnek tartották, az ő alap-tételeket fenyegető Szabadság seregét letapodni. Továbbá lehetett volna a' Lengyeleken úgy is segíteni, ha a' törököket és a' Persákat szóllította volna fel Frantzia Ország, az Oroszok megtámadására, a' melly dolog t. i. ezt zavarodásba hozván hajlandóvá tette volna a' Varsóval való alkudozásra. Ezen dolgot a' Frantzia Követ a' Török fő tanátsnak valósággal elébe is adta. 'S mi lett belőle? Az, hogy Követünk Lengyel Ország javára tett ezen lépés miatt az Orosz kívánságára haza hívatatott. Nagy ez, — de ennél még nagyobb szemrehányásokat tehet Lengyel Ország a' Frantzia Ministeriumnak azért, hogy a' katonákkal, pénzel való segítséget, sőt magát, a' mi több, a' Pártolást is tőle illy dur-

va szavakkal tagadta meg „Mi reánk számot ne tartsatok“ — Azt mondják, hogy a' Frantzia Ministerium volt az, a' Londonban lévő frantzia Követtel együtt, a' melly Lengyel Orzágtól azt kívánta, hogy erejét megkímelvén, 's sorsát közönséges ütközet által nem kockáztatván, várakozzon 2 hónapig, a' melly alatt sorsa egészen elválí, és győzödjék meg a' felől, hogy Julius öreá nézve győzelem hónapja és az az idő mellyben az ő Nemzetiségét minden Európai Udvarok elesmerik. Ezen bizodalommal vesztegel és botsátja Lengyel Ország a' Visztulán keresztül ellenségeit, melly által Fő városa körülvéttetik, bezáródik, és minekutánna meg is vétetett, akkor mondják róla, hogy benne rend és tsendesség uralkodik. E' szerént a' mi ígéreteink akadályoztatták meg Lengyel Országot abban, hogy győzedelmet próbáljon, mi vetkeztettük azt ki ellensége előtt fegyvereiből, elestének terhe mi rajtunk fekszik. Bártsak legalább ne Frantzia Országot vádolnák, mert Frantzia Ország nem hibás! Ministerek, ti tartoztok számolni arról, a' mit a' szerentsetlen Lengyelekkel tselekedtetek. Feleljetek, igazak e' a' Lengyeleknek tett említett ígéreteitek, ajánlásaitok? Igaz e' az, hogy ők ezen bizodalomokban halasztották más időre azt az órát, melly az ő sorsok elválasztására rendeltetett, és hogy minden igyekezet az ő romlásokat okozó ütközet halogatására intézetett? Adjátok okát, miért nem akadályoztattátok meg Burkus Orzágnak ellenséges mozgásait? mivel, mint egy más alkalmatossággal, itt nem vethetik okúl a' távól való helyheztetést. Többet mondok, még Ausztria is megsértette a' Neutralitást, és ti azt a' Frantzia Ország betsülete, méltósága 's Interesséje nagy kárára behunt szemmel néztétek. Valljátok meg kérlek, ugyan mitsoda eszközhöz

nyúltok már most, Lengyel Országnak többé nem megszabadítására, hanem a' megmaradt, és vagy Varsóban vagy a' sík Lengyelországban bujkáló szerentsétlen Lengyeleknek a' győzedelmes boszszuálló kezéből való kiragadására. Sokan azt hiszik, hogy a' Varsó megvételeével mindennek vége van. Nem, Uraim! nem — most kezdődik a' Lengyel dolgok felett lévő azon fontos kérdésnek megfejtése; hogy valyon Lengyel Ország, mint fegyverrel nyert tartomány öszve fog e' Orosz Országgal olvasztani, vagy pedig azon Függetlenségben marad, a' mellynek védelmezését 1814-ben Európa magára vállalta? Félő, hogy Ausztria és Burkus Ország voksa által az Orosz részre fog a' dolog elhatároztatni, mivel Orosz ország a' maga részére három vokstra tart számot ama Londoni Conferentziában, melly a' mi szerentsétlenségünkre látszik munkálkodni. Lehet látni, hogy Ausztria, szeméit az Olasz Országi hódoltatásokra, Burkus Ország pedig valami kárpótlásra függesztve, az Orosz hasznára dolgozik, és annak fog segedelmet nyújtani. Hát Frantzia Országnak mi lesz a' rolléja, mit tsináltak ezen nyilván kijelentett kívánság ellenére, hogy Lengyel Ország Orosz Országgal egyé tétetik, és meg nem szenvedődik, hogy ezen alkudozásokban valami hatalom magát közbe vesse. — A' mi a' Ministereknek a' Belgiumi dolgokban lévő politikáját illeti, itt a' beszélő azt akarja megmutatni, hogy a' Ministerium, a' háború és közönséges társasági igazgatás formájától való helytelen félelmében, azt a' nagy hibát követte el, hogy míg ide 's tova haboz, alkudozik, addig a' Belga thrónust egy ánglus Hertzeg foglalta el, — és midőn Frantzia Országnak, a' Belgium dolgában fegyverrel vólt bele elegyedéséről emlékezik, a' többek közt

ezt mondja a' Ministereknek: „hogy ha jónak látták az Urak seregeiknek Belgiumba való küldését, magoknak kellett volna mindjárt még eleinte kihirdetni, hogy azokat onnan néhány nap múlva kihozzák 's nem engedni, hogy azt az Uraknak más hatalmasság már az akár mellyik legyen, parantsolja. Ha politikai tselekedetünkben akárkinek így engedünk, úgy a' mi bátorságunk tsak a' beszédben áll. A' Királyibeszédben a' belga várak lerontása nyilván kimondódott, 's már most az a' határozás, hogy mi még tsak azon tanátskozásokban sem vehetünk részt, mellyek azok felett tétetnek. Ha a' belgium általmazása mellett megmaradunk, hijános lesz Oltalmazás rendszerünk, 's minden megtámadtatásunk kétséges, — ha pedig Belgium a' szent szövetség kezébe esik, mintegy hídfő gyanánt fog az annak szolgálni, és az ellenség kevés napok alatt a' fő városban fog teremni. Erre ugyan azt vetetik az Urak, hogy hiszen mi békességben akarunk maradni; — de akár milyen bizonyosok is az Urak a' békesség felől, az én vélekedésem az, hogy azért a' háborúra mindenkor készen legyenek. Tudják e' az Urak, hogy a' minapi Hollandiai Felkelés, egy ellenünk készített nagy Egyesülésnek vólt Előpostája. Mikor nevezetesen Hollandia tudta, hogy a' megtámadás esetében mi Belgiumot oltalmazni fogjuk, ő a' Gentben, Brüssellen és Antverpiában elintézett mozgásokba, némelly X-dik Károlyhoz szító Megyékben, és Burkus Országba bízott. A' mit az Igazgató szék jóltudván kiütését tsak állhatatos elhatározásával fordithatta el. — A' Hatalmasságok többé minket nem tudnak nem is akarnak megtámadni, valamint mi sem őket, de azért vígyáznunk kell, — esmernünk kell Seregeink' és Nemzeti-gárdánk állapotját, mellyről merem azt állítani, hogy nem

ollyan, a' millyennek kellene lenni, — itt a' beszéllő egy néhány kérdéseket tett a' hadi Ministerhez, — 's azon kívánsággal végzi beszédét, hogy az Ország bátorságba való helyheztetése végett minden készületek megtétesse, annyival inkább mivel esztendőtol fogva minden Szövetségeseinktől elhagyattatván, egyedül magunk vagyunk. — (Folytatása következik.)

L e n g y e l O r s z á g.

Varsóból Sept. 18-kán. (Burkus Status Ujság). A' Varsó lakosi, annak megvétele óta elfolyt 10 napok alatt tapasztalhatják, hogy az Orosz seregek sem nem bosszúállók, sem kívánságaikban a' példás fenyték korlátjait által nem hágnak. Ez alatt az idő alatt a' Fővezér, a' közelebbi ütközetben elfáradt seregének pihenést engedvén, a' lengyel seregek még Mődlinban lévő maradványával alkudozik, azt a' maga megadására kérvén, melly által t. i. a' további vérontásoktól mind a' két fél megkíméltetnék. De ezen emberszerető tzelnek még eddig kívánt következése nintsen. A' Nemzeti Igazgatószék 's ennek eszköze Gen. Rybinski az alatt a' feltétel alatt ígérték Mődlinből és annak környékéről leendő eltávozásokat, ha nekik a' helyett az Orzágnak déli részéből, a' Lublini Vajdaság, Sandomir, Krakó, és a' Kalisi Vajdaságnak egy rész által engedődik. Minthogy illyen forma feltételeket csak a' győzedelmes és nem a' meggyőzött Fél tehet, látni való, hogy azt, a' Fővezér el nem fogadhatta. Az Orosz Fővezér seregeit a' Visztula két partjain már közel Mődlinig léptette 's most Jablonná-nál a' Visztulán egy híd tsinálásában foglalatoskodik. Mődlinről ezt tudjuk: hogy túl a' Visztulán, a' hídfőt mintegy 2000 főből

álló sereg őrzi; — hogy ezen hídfő és a' város közt való egybenkötetés jó állapotban van, — hogy Mődlinban igen kevés az őrző katonaság száma, mivel a' szökés által nagyon össze olvadt seregek is, eleség szerzés végett nagy része ki van küldve, úgymint a' minnek (eleségnek) Mődlinban és környékén szükiben kezdenek lenni, a' honnan ott, azon dolgokra nézve különösen nagy a' drágaság. Plockban több fekszik 1200 betegnél. A' Zakrotzynban lévő Klubisták és Ujság Szerkeztetők mindent elkövetnek, hogy a' még fennálló lengyel seregben, melly a' fő város elvesztése által nagyon megtsüggedt bátorságot öntsenek. A' Varsó megvétele után származott lengyel „Nemzeti Ujság“ mellynek Mottója ez: „Még Lengyel Ország nem veszett el“ Varsónak az Orosz fegyver győzedelmére lett feladattatását Hazaárulásnak tulajdonítja. Az éppen most említett Ujság egészen Krukovieckit; e' pedig, egy a' maga mentségére nyomtattatott és közre botsátott írásban a' Nemzeti-Igazgatószék és Követek Kamarája szava megrontását és leselkedését vádolja. Ugyan azon „Nemzeti Ujság“ a' Nemzeti-Kormányzókat, Követ Niemojovski Bonaventura Urnak a' Senatus Elölülőjévé; Titoknok és Főhadi biztos Obester Zielinski Urnak pedig Vice-Elölülővé lett ki neveztetéséről tudósítja. Ott van továbbá a' Senatus Sept. 7-kén tartott Ülése Protocullumának Kivonatja; mellyben Ország Gyűlés Marschallja Ostrowski, Gen. Krukowieckinek, hivataláról való lemondását közli, úgyszintén, Professor Lelewel Joachimnak, közönséges felvilágosodás Ministerévé; követ Morawski Theodor külső dolgok Ministevévé; és követ Biernacki Alois kintstartó-Ministerré neveztettek.

A' Senatus és a' Kövelek-Kamarája, e' Proclamatiójában, mellyet a' Sereghez botsátott ezt mondja: „A' Fő város „Capitulatiójának, mellyben a' Senatus „meg nem egyezik, egyáltalában sem „mi össze-függése nints egy eddig független Nép' lételevel. Ha szinte a' fővárost „elvesztettük is, azért még a' haza ügyét „nem veszítettük el. Azon Rendszertől „(Systema), mellyen elindultunk, sem „miképpen nem állottunk el. Varsó „nem volt Lengyel Ország“!

A' Lengyel határszélekről Sept. 25-kén (Burkus Status-Ujság). Azon lengyel tsapat, melly eddig Zakroczyn-nél volt, Vezérét Gen. Rybinskit felakasztván, 's több más gyalázatos dolgokat követvén el, hirtelen felkerekedett, a' f. h. 22-kére virradóra Plockon felyül a' Visztulán áltál szállott, 's tegnap előtt Kutnóba ment. De egy Orosz Osztály küldetvén elébe, annak látására, mindjárt önként vissza fordúlt 's ismét a' Visztula jobb partjára vette magát. Gen. Rybinski helyett, a' lengyel sereg fővezérévé Gen. Böhm választatott. — Varsóból jött tudósítások szerint Sept. 26-kán Főhadivezér Gróf Paskievits (kinek a' Tsászár ezen titulust adta: Varsói Hertzeg) Modlinon felyül is alól is egy egy hidat üttetett, mellyeken 26-ban jó hadi erő ment keresztül, bizonyosan az ott lévő Lengyel sereg meghódoltatása végett. A' hadi Ministerium Tisztjei a' f. h. 14-kén esküdtek ismét meg ő Felségének a' Tsászárnak és Királynak hűségére. — A' lengyel Országgyűlésének tagjai az Igazgatószék Elölülőjével Niemojowski Vintze Urral, most Zakroczynban vagynak. Már ugyan, a' mint mondják az Ország gyűlése eloszlott. Módlinba az eleség irtóztató drága, — tsak egy ebédre való kenyérért 15 lengyel forintot kell fizetni, — egy font

vajért éppen annyit. A' lengyel seregtől való elbotsátatásokat ki kérő, és magokat Varsóban az Orosznak megadó Tisztek száma naponként nevekedik. — A' Grochowi ütközetnél a' többek közt elfogattatott egy Kiverski nevű lengyel Obester és egy Kapitány Bortkiewicz. Törvényes vallatás után kijött, hogy ezek a' 29-dik Novemberi Revolucionak fejei, 's annak éjtszakáján véghez vitt rendetlenségeknek első rangú Vezérei voltak. A' Hadi-Tanátsnak adódván által, az őket Pétervárába küldötte, hogy a' Tsászár mondja ki reájok az ítéletet. Kik ennek Julius 13-kán, éppen a' Tsászárné neve napján elébe vitetvén, töle Kegyelmet, hazájokba való visszatérésre engedelmet, még azon felyül útiköltségre az első 150, a' második pedig 100 aranyat nyertek. — Gen. Gróf Wittnek a' Varsó Kormányozójának napjában kijövő Hirdetési és minden rendelkezési, vagy a' félelemben lévő népnek vigasztalására és biztatására, vagy némelly elterjedt hamis hírek megtzáfolására és ennélfogva a' rend vissza-állítására tze-loznak. Ezen rendelkezéseknek valósággal volt is hasznok. Mert már most a' Város igazán tsendes, félelem benne többé nem uralkodik, a' kereskedés elébbeni virágzó állapotjára vissza állott. A' Visztula jobb részéről is vitetvén bele gabona és más természetmények, az eleségnek 's minden egyéb dolgoknak ára alább alább száll. — A' Pó'seni Ujság szerint, sok lengyel Ulanus Tisztek mentek által a' Burkus földre, hol jó szível be fogadtattak.

Krakkói tudósítások szerint, a' Tsászári Orosz Seregnek egy része, a' Gen. Rüdiger tsapatjából, a' Szabad-Status határára, sőt magába a' Városba is bement, minekutánna t. i. azezen tsapatnak Gen. Krassovski Comman-dója alatt lévő előöreitől, egész a' sza-

bad Státus határszéléig kergetett Lengyel sereg fegyveresen oda által szaladt és így ezen Status Neutralitását megsértette. A' Galitziai határszelekről halljuk: hogy a' Gen. Rozycski tsapatja a' tsászári Orosz seregtől széllyelveretté, midőn már a' szabadulásra egyéb módot nem látott, különböző helyeken Niepolovice, Dwory, Oswieczyn, Podgorcénél a' Tsászári Ausztriai birtokokra vonult és ott a' fegyvert letette. Azon egynéhány száz Közemberekkel lévő Fő és alsóbb rangú Tisztek között, kik Oswieczynnél mentek által, véltak Gen. Rozynski és Kaminski is. 6 ágyút vitt ez a' sereg magával.

Sept. 29-kén Galitziából ez a' tudósítás érkezett; hogy azok a' fegyverek, mellyeket a' Romarino serege letett, 40 ágyúkkal együtt, az Oroszoknak minden halasztás nélkül által adódtak. 5 lengyel Generalisok Contumatiát a' Sienavai Kastélyban tartanak. Egyéberánt a' tsapat, mellyben még több van 9000 embernél, 4 szakaszokban a' mezőkön táboroz.

O r o s z O r s z á g.

Ő Felsége a' Tsászár egy Sept. 10-kén költ Ukasban rendeli: hogy az ő kedves Fija, a' minden Oroszok Thrónusának Örököse, Ő Tsászári Magassága Nikolajevits Sándor Nagy Hertzegmától fogva, mindég Korona Örökös Cesarevits és Nagy Hertzegnek neveztessek.

Miólta a' Cholera Pétervárában kiütött 16-dik Septemberig megbetegedtek 8967ten, ezek közül meghóltak 4598-an, még Orvoslás alatt vagynak 14-en. — A' Tsászár parantsolatjából az Orosz kintstár költségén Pétervárából a' Finnlandi Nagyhertzezségben 20 olyan Orvosok

küldődtek, kik a' Cholera gyógyításához már értenek.

B é t s.

Béts Sept. 30-dikán: Cholera nyavalyában:

Sept. 29-dikén déltől 30-dikán délig megbetegedtek 45-ten, meggyógyultak 14-ten, meghaltak 33-an.

Sept. 30-ka delétől Oct. 1-ő n. délig megbetegedtek 65-ten, meggyógyultak 32-ten, meghaltak 37-ten.

Oct. 1-ő nap. déltől 2-dikán délig megbetegedtek 33-an; meggy. 43-an, meghaltak 28-an.

Oct. 2-ka delétől 3-ka deléig megbetegedtek 56-ten, meggy. 40-en, meghaltak 28-an.

E' szerént öszvesen Sept. 14-ke óta eddig a' belső városban, 904-en, a' külső városokban 650-an betegedtek meg. Amabban meggyógyultak 310-en, ezekben 149-en, meghaltak amabban 363-an, ezekben 274-en, orvoslás alatt vagynak még öszveséggel 458-an.

A' pénz folyamat October' 3-kán; közép ár:

A' Státus' 5p. Centes Obligátzióji	79 3/4
Az 1820-béli sorsosok,	— —
Az 1821-béli hasonlók,	120 3/8
Bétsvárosa 2 1/2 p. Centes Bankó Obligátzióji, 40 1/4 for. keltek, mind Conv.	
A' Bank-Aktziák keltek 966 2/5 for. ton	
Cony. Pénzben.	

Felsőségi meghatározás szerént minden féle zsemlyék és kenyerek nagyobakra süttetnek a' folyó Octóberben, mint a' múlt hónapban, a' kiszabott árron. A' marhahúsnak fontja 9 kr. pengő pénzben, vagy 22 1/2 kron vált. meghagyatott.

Ó Ts. K. Felsége parantsolatjából a' Kontumátzia, melly Magyar Ország és Ausztria között állíttatott fel, mind a' személyekre mind a' portékákra nézve a' fennálló Kordonoknál öt napra van leszállítva. Költ Bétsben Oct. 3-dikán 1851. Hirdetteti az A. Ausztriai Kormányzék.

Béts Ts. K. Fővárosa Magistrátusa kihirdettette; hogy Kórmányszéki rendelés szerént, a' Bétsi Mindszentnapi Országos Vásár, ezen f. esztendőben is, szintűgy mint eddig, tartatni fog, melly Nov. 2-dikán kezdődik, és Nov. 26-dikán végződik.

M a g y a r O r s z á g.

A' legfőbb Helyről kiadatott Jelenítés szerént, legutóbbi híradás ólta a' cholera nyavalya Hazánkban 83 Törvényhatóságában kegyetlenkedett; Öszvesen 2518 Helyben, megbetegültek e' mai napig: 265,000-en; meggyógyultak: 102,657-ten; meghaltak: 122,244-en; orvoslás alatt vagynak: 40,099-en. Költ Budán a' Királyi Helytartói Tanács ülésből Sept. 27-kén 1851.

Tek. Posony Vármegye, közelébb két jeles és közhasznú hazafit vesztett el halál által. Az egyik Kis-Jókai Takács Gáspár Ur, a' Ns Vgyének vólt első V. Ispánya, kit f. h. 19 dikén estve 7 óra után, sétálásából vissza térve, hirtelen elragadott a' guta ütés. Másik Galanthai Fekete János Ur Magyar Királyi Asztalnok, a' Nagy Szombati kerületi Táblának 's több Ns Vármegyének Tábla Bírója, a' kit a' most kegyetlenkedő Cholera betegség ragadott el f. h. 1-sőjén, Kossúton.

Nagy Várad Sept. 4-kén.

A' háládatosság szent jussait sértenénk meg, ha azon nagy lelkű Jólté-
vők között, kik hazánkban a' pusztító Cholerának meggátolásában, és egyfelől a' szükséggel küszködő, más felől az uralkodó veszélyről való balvélekedések miatt tsak nem kétségbe esett népnek inségből lejendő megszabadításában, bámulást, tiszteletet és követést érdemlő igyekezettel munkálkodtak és máig is munkálkodnak, Nagy Váradi Megyés Püspök Méltóságos és Fő Tiszt. Laicsák Ferentz Úrnak a' jelenvaló veszedelem idején véghez vitt hozzáméltó nagy tetteit elhalgatnánk. Alig érkezett legelső postája a' Cholerának hazánkba lett beütéséről, a' mikor a' Fő Lelki Pásztor, gondviselése alá bízott nyájának először is lelki szükségeiről gondoskodott. E' végre minden kórmánya alatt lévő Lelki Atyákhoz intézett bátorító, tanácsadó ékes és szívreható Fő Pásztori levelében azokat híveik vídámítására, 's a' balvélekedéseknek közülök való kiirtására serkentette, több példányokban, a' veszély idejéhez alkalmaztatott buzgó könyörgéseket is küldvén, hozzájok, hogy azokat osztogatnák ki. Ezen Fő Pásztori munkásság közben testi fogyatkozásairól sem felejtkezik el híveinek a' tisztelt Méltóságos Úr. Ugyan is értésére esvén, hogy a' cholera prédája leginkább a' köznép, siető terjedésének pedig fő oka az élelembeli fogyatkozás; Uradalmaiban lévő Tisztjeinek a' szegényebb jobbágyok illendően való táplálását szoros kötelességeké tette. E' mellett nagyon kevés lévén a' rendes Orvosok száma, nemtsak tulajdon jószágaiban, hanem egész Egyházi Megyéjében, a' hely népességéhez képest tulajdon költségén több vagy kevesebb betegápolgatókat fogadott, azokat a'

Tiszte-

Tisztelendő Morvay Urtól talált mód szerént (mellyet Magyar és Oláh nyelven kinyomtattatott) a' betegekkel való bánásra, és gyógyításra megtanítatván, kezekbe jó előre elegendő orvosló szereket adatott, hogy ha a' veszedelem eljö, a' kívánt segedelem vivésére készen legyenek. Lakó városának pedig, midőn az különös Kórház szerzésében és elintézésében munkálkodnék, segítségül 3000 V.For. egyszersmind 20 betegekre minden szükséges eszközöket ajánlott; tulajdon szölleje alatt lévő épületjét Kórháznak, egyik Seminariumát pedig a' gyógyulók számára engedvén, által. Ezen Fő Pásztornak személy válogatást nem esmerő Atyai jótéteményét mindenkor háládatos szívvel emlegetik mind a' Nagy Váradi külömböző vallásbeli Felekezetek, kik között a' szegényeknek Lelki Pásztoraik által 1000, mind a' Debreczeniek, a' hol ismét a' szegények között minden Vallásbeli külömbőség nélkül a' T. N. Tanács által 3000 V. For. osztatott ki. Valójában méltó dolog, hogy egy ilyen Fő Pásztornak, a' ki nem magáért 's nem tsak az ő Juhaiért, hanem a' szenvedő emberi nemért él, ki száma nélkül való nyomorútlak, Özvegyek élelmén kívül, esztendőnként több mint 600 Árvák neveltetéséről, tápláltatásáról és ruházatjáról gondoskodik, minden háládatos szív, sok esztendőkre kiterjedő bódog életet óhajtson!

K. J. Th.

Szent Keresztben Sept. 10-kén.

A' millyen édes örömmel telik el egy nemes lelkű ember akkor, midőn szenvedő felebaráti eránt, a' könyörületesség, jóltétel és szeretet tetteit gyakorolja, éppen olyan jól esik a' háládatos szívnek, ha az elvett jótéteményekért, midőn egyébként nem lehet, legalább szóval háládatos indulatját ki-

nyilatkoztatja. Illyen érzéstől indittatva kívánják a' Szent Kereszti Uradalóm jobbágyai azon buzgó háládatosságokat közönségesen kijelenteni, mellyel Besztertze Bányai Megyés Püspök Méltóságos és Fő Tiszt. Belánszki Jó'sef Ur eránt viseltetnek, a' ki ennekelőtte is, különösen pedig a' jelen való szomorú környülállások között Fő Pásztori gondviselésére bízott híveihez vonzódo Atyai szívét, jobbágyi eránt viseltető földes Uri gondos kegyességével egyesítette. Háláadó érzéssel említik még az Uradalombeli nagy Tiszteletű Plebanus Urakat is, úgymint Szent Kereszti Scherer János; Nagy Lovisai Kern Péter; Lutillai Pvoztik Jó'sef, UjLehottai Hanini Ignácz, Janó-Lehottai Raysz János, Jásztzatai Havas Tamás, Trubini Bendik János, Garaszöllösi Prunyi János és Németi Tersztyánszky Antal Urakat, a' kik híveitek az epe veszély dühösködése ideje alatt, fáradhatatlan és önn életeket nem kémellő gondossággal ápolgatták.

Cserhát Abaúj Vármegyében soha elegendő képpen, sem meg nem dítsérhető, sem meg nem köszönhető Péchújfalussi Péchy János Úrnak, Járásunk tisztelve szeretett Fő Bírájának, a' szegénység valódi ápoló Attyának, és a' szenvedő emberiség, hív, és segéd kezét nyújtó barátjának, azon lelkes törekedése, és nemes maga elszánása, mellyet a' rémítő epekorság megyénkbe való bé harapozásával, egy részről a' végső szükséggel küszködő szegénység eránt, más részről az előttünk álló, hirtelen, 's borzasztó halál rettegesei miatt, kétségbe eséssel küszködő, minden sorsú, rendű, hivatalú, 's állapotú, Fő Bírói Felvígyázása alatt lévő lakosok eránt, buzgólkodva megbizonyított.

Alsó-Gagy vólt első gyászos hely, a' hol Járásában, Sz. Jakab havának 5-dikén ezen emberiséget gyilkoló mirígy, dühös fulánkjaival, hirtelen halállal elejtett több martalékjait mutogatni kezdé. — Ámbár szeretett Fő Bíránk, Felsőbb rendelkezések szerint, az Országos iroványoknak arányos rendbe szedése végett Hazánk Anyavárosába már el is indúlt; de útjában értésére esvén, szívének fekvő Járásának borongós helyheztetése, a' szánakodás, és szívének belső felindulása vissza sietésre ösztönözte, és bátor úgy festetett le előttünk a' Cholera mint ragadó métely; első vólt ki Megyénk fő Orvosával, fájdalom néhai Keresztessy Jó'sef Urral, a' mirígyes hely színén jelent meg, az alattvalók hathatós védlésére, hol nemcsak Fő Bírói hivatalját, és kötelességét tzelarányos rendelkezéseknek megtételével tellyesítette, de tulajdon erszényéből lisztet, sőt, etzetet, kánfort, pálinkát, és több meg kívántató élet szereit, szükségéhez képest, Magyar Tisztviselői alkotásának megfelelően, bőven osztogatott.

Tovább terjed még követésre méltó atyáskodó gondoskodása, mert minekutánna a' fent említett Fő orvosunk, úgy nem különben Járásbéli seb-Orvos is, N. Sziller Mátyás, e' dühösködő veszedelemnek áldozatjai lettek, egy a' Felsőbb helyekről, megyénkbe küldetett új orvosnak, nem csak meg szerzéséről, de, lakásául ön házát ajánlván nekie, tisztességes tartásáról is gondoskodott; bé rendelte Járása anya helyére, a' Járásbéli, Jászai, Metzenzöffi Seb-orvosokat, kik megyénk Fő Orvosával, jelenlétében a' mirígynek természetéről értekeznének; jelen vólt, két rendbéli hirtelen halállal Choleraában kimúlt test felbontásán, és a' mi szíveinkben örök emléket emel az: hogy négy Lengyel-Zsidót, kik e' betegségben való jártassá-

gokról Hórmányszékeiktől bizonyság leveleiket, Nemes Megyénk Bizlossága előtt, bé mutatták, tulajdon költségére naponként két pengő frt fizetéssel, Járásába bé hozott, több hordó etzetet, orvosságokat elosztogatott a' tehetetlenek, elhagyatottnak deszkákat vett, és ajándékozott eltakarítására, Város és Falu helyeken, mikor a' mirígy legdühösebben tizedelt minket, öszvegyűjtötte a' lakosokat, és szívre ható beszédjével, népünk közt elhatalmazott, közjót, és bátorságot, fenyegető veszedelmes véleményeket, mint annyi nyughatatlan elmék szüleményeiket, tzel arányosan hasonlíthatatlan példával, a' hol a' szükség megkívánta többször is megjelenvén, elhárította. Méltó, a' Haza, és Nemzet áldására, méltó tiszteletünkre 's szeretetünkre, ezen Abaújnak méltó Fija.

S z e g e d r ő l, Sept. 20-dikán 1831.

A' Magyar Kurír 19.dik száma alatt felmutatott soraim igen kevés módosítással állandóul vezetének gyógyításomban Augustus végéig, miglen betegeim között a' kiket igazi cholerasoknak nevezhettem vólna (cholera vera, görts, hányás, laxa együtt) egysen találkozott. — Egy Hónap alatt 209-re szaporodott azoknak száma, kik betegségeket néhány napi nyavalygás után (stadium prodromorum) vagy görtsön kezdték, — hányáson laxán végezték: vagy hányáson laxán kezdték, 's görtsön végezték — a' napról napra szelídülő Cholera cholericus vegyes jeleneteivel. — Vóltak nyilvánóságos váltogató hideg-lelősök (febris intermittens emetica) — Vóltak kiknek minden napos, másodnapos, harmadnapos, negyednapos, vagy rendetlen álortzás (febris larvata regularis, irregularis) hidegjekben, a' hideg

jelenetei helyett, kézláb elkékülése, szív szorulás, félben hagyó görtsös pulsus; hasban, melljben, kézben, lábban nyakban kegyetlen görtsök által elő mind addig, míg attól a' mi őket jobb oldalakban háborgatá — (a' duzzadozó epe hólyag — a' feszülő máj) a' hánytatóra néha öt- hat- tíz órák múlva következtetett epés hányás által megszabadítottak. — Ez volt azon eset, mellyet ha húzomos óldozó segéd nem követett, noha a' betegnek kínjai letsillapítottak; de paroxysmusok előkerülvén, a' rémítő görtsök — hasztalan erőltetések lefojták az erőt, 's a' beteget hova tovább hideg ágyára teríték. A' kik éretlen gyümölts, (bár ha érett volt is, a' sem sokat ért az idén) mértékletlenség, megfázás (mint leggyakoribbak a' ködös hideg éjjeleken, reggeleken, 's a' hévre derült napokban) harag, szomorúság, aggodás által estek alá a' benünket görtsre, hányásra, laxára disponáló regnans epidemica choleric constitutio sujjának, azoknak egy fő orvosságot tett annak tudatása, hogy olly Fattyú choleraában (cholera spuria) szenvednek, mellyet akar mikor is lehet szenvedni halálos következés nélkül. Azok kik szédelgésen, tagedesésen, kéz, láb zsibbadáson, huzódáson, szív dobogáson, nehéz lélegzéson, étlenségen, álmatlanságon, szomjúságon, bádjasztó veréjtekézésen, gyomor és has fázáson, reszketésen, pöffedtségen, korgáson, tsipkedésen, félésen kívül egyebet nem panasztak, azok nállam Candidatus Cholericusoknak vagy is inkább: Cholerae Cándidatusoknak nevezettek, a' mint dispositiojok kisebb vagy nagyobb volt; 's Kánforos Hoffman tseppel, mentha, melissa, Chamomilla öntettel, fokhagymás etzetes dör'sölésekkel, meleg öltözettel (kivált a' hasra néz-

ve) érdekeltetvén, magokhoz jöttek néhány napokig, míg vagy savanyú káposzta lével, vagy ugorka, tzékla lével, kórpa tziberével jól lakván, (mellyre minthogy óhajtották, első bélépésentől ólta nem lehetett fel nem szabadítanom) vagy magoktól kihányták, laxáltak magokat; vagy hozzám gyomor tisztítóért folyamodtak vissza. — Így volt ez több helyeken, így azon, közel 3000 ember között Szegeden, Dorosmán, és a' Bánátnban, kiket Nagy Tiszteletű Szegedi Kegyes Atya Gruber Calazancius Jó'sef Professor Úr velem egyetértőleg gyógyító szereivel, a' Spir. V. Camphoratus Saturatussal, mentha, melissa, chamomilla öntettel, dör'söltetéssel, izzasztással a' halál féltelmétől; majd utóbb a' gyomor tisztítóért könyörgő népének az általam javallott solvens taraxacum, gramen, és keserű sóval a' betegségtől magától mentett meg! Így volt ez azon számát sem tudni hány ember között Csanádban, kik a' cholera fajairól tett különböztetésemet megértvén, magokat mentő és gyógyító szereimmel bátorságba tevék, — hogy ne futna többé a' feleség leszédült férjétől, ne a' gyermek hányó, laxáló Szüléitől, 's lenne a' háznál, a' ki tüzet gerjesztvén, herbatét főzne, téglát, homokot vagy széksót melegítene! — Szegeden Musa Sára (bátor öreg asszony) egy korty Kámforos pálinkát adván betegjének, fokhagymás paprikás pálinkás etzettel keményen megdör'sölte, betakarta, 's tudtomra számtalanokat lábra állított, kik között most több hideglelősök vagynak. — A' veszély szüntével feljártam szomszéd helyeinket, mellyeknek cholerajokat (epe baja, vagy epe miatt való baj) kivált a' folytában 6—700 beteget bátran provideáló Lelki atyák, soraimban színről színre feltalálták — állítván, hogy az Indiai cholera alföl-

dünkön erejéből nagyot vesztett. — Epe mirígyet (cholera epe; mirígy, szökés, daganat, kelevény, glandula, apostema, bubo, Pest-Beulen) sem Szegeden, sem Makón, sem Horgoson, sem M. Kanizsán, sem Mártonoson nem láttam. —

A' Hánytatónak ereje mit tegyen Doctor közben némelly ragadvány nervósának — typhusnak kivált kezdetén; mit az epe bajában — vagy epe miatt való bajban — éppen úgy nem most tanulám, mint azt, hogy az, a' hánytatáson kívül izzaszt és görtsöket tsilapít, (pedig ezekre vólt szükség a' cholera-ban) dugult epe hólyagot nyit, epét préselvén az első útakra; mellyre ha nints szükség, a' természet mesterséges hideglelést állít elő, egyik betegséget a' másikkal gyógyítván. — Én legalább ez úttal, ha a' görts össze húzta, betegem hideglelést kapott, bizonyos valék életéről. — Ha a' velem együtt fáradozó 62 esztendős serény Csernicsek Antal Seb-Orvos Urral Augustus Végéig egyre betegedett (mint gyanítám is) népünk, 's nevezetesen 109 betegeink között (vóltak ezeken kívül számosan kik éjjel álván ki Cholerájok könnyű symptomáit, más nap egy kis gyomor erőssítőért küldtek, 's dólgoakra mentek) tsak 4-et szalasztánk el; oka a' felsőbb helyekről származott böltés rendeléseknek, a' Földes Urasági Kegyes és okos rendszabásnak, az Orvosi serény és bátor elszánásnak 's talpon állásnak, a' nép bátorságának, istenben és orvosban való bizodalmának mennyei áldással lett tetéztetése; és hogy 4-et elszalasztánk, oka az, hogy a' Kertésztség távolsága, a' segedelem elkésése miatt 3, orvosi

segédünk előtt hala el; 1-et pedig szinte az egészség széléről ránta vissza a' halál, tiltott gyümöltés étele miatt. — Itt így vólt: másutt máskép lehettek mind ezek. Dr. Cseresnyés.

Pesti Vásárról híradás.

Sz. Kir. Pest Város Tanácsa által ezennel közhirül tétetik: hogy e' folyó esztendőben November hónapnak 7-kén ezen Városban a' Leopoldi Vásár kezdetét venni fogja, és ugyan ezen a' napon (de tsak ezen Vásár alkalmntosságával) a' Vásári sátorokban, és más álló helyeken portékák árulása, vagy is inkább sátoroknak szabad felnyitása megengedtetik. Végeztetett az 1831-dik eszt. Sept. 14-ikén Pesten tartott Tanácsülésben.

Pesti Könyváros Wigand Ottónál megjelent:

Közhasznú Esmerek Tára, a' Conversations-Lexicon szerént Magyarorságra alkalmaztatva. Második kötet, Baco—Canossa nagy 8-adrét, Előfizetési ára kötetenként 2 pen. for.

Ezen Tárnak harmadik kötete is sajtó alatt vagyon már. A' munka folyton foly, 's a' kiadó minden figyelmét és iparkodását arra fordítja, hogy az egész minél előbb megjelenjen. Ennél fogva szándéka rendületlen tisztaságában; min a' TT. Publicum többé nem kételkedhetik, bizodalommal várja 's ohajtja, hogy öt a' nemzet ezen költséges fáradságos vállalatban számos és szíves elfogadással segélje.

Pest. Sept. 16-kán 1831.

Wigand Otto.

Szerkesztető és Kiadó Márton Jó'sef, Professor. (Landstrasse Nro 315.)

Nyomtató: Nemes Haykul Antal. (Obere Bäcker-Strasse Nro 755.)